

TADQIQOTLAR

ILM-FAN

TEKNOLOGIYALAR

ZAMONAVIY ILM-FAN VA INNOVATSIYALAR NAZARIYASI

ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

2024

Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

Andijan, Uzbekistan

+998945668868

<https://innoworld.net>

KONSTITUTSIYA - FAROVON HAYOT GAROVI

Sherali Abduraimov,

Andijon qishloq xo'jaligi va
agrotexnologiyalar instituti Qishloq xo'jaligi huquqi va
agroturizm kafedrası assistenti,

Rahmatjon Otaboyev,

Yurisprudensiya yo'nalishi 1-bosqich, 108-guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada konstitutsiya tushunchasi, tarixi, dunyodagi ilk yozma qonunlar, konstitutsiyalar va konstitutsiyamizning maqsadlari haqida fikrlar ifoda etilgan.

Kalit so'zlar: konstitutsiya, qonun, adolat, erkinlik, tenglik, demokratiya, boshqaruv, xalq.

Annotation: This article discusses the concept of constitution, its history, the first written laws in the world, constitutions and the purpose of our constitution.

Key words: constitution, law, justice, freedom, equality, democracy, governance, people.

Аннотация: В данной статье рассматривается понятие конституции, ее история, первые писанные законы в мире, конституции и цель нашей конституции.

Ключевые слова: конституция, закон, справедливость, свобода, равенство, демократия, управление, народ.

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi - asosiy qonun, oliy yuridik kuchga ega, qonunchilik tizimining asosi sifatida e'tirof etiladi.

Konstitutsiya dastlab qachon ilk bor yaratilganligi, bu qonun nima uchun kerakligi, qonunchilik tizimining asosini tashkil etishiga sabablar haqida dastlab fikr-mulohazalarimizni bayon etamiz.

Yer yuzida konstitutsiyaga oid fikr-mulohaza, g'oyalar azaldan ishlatilgan bo'lsada, uning zamonaviy shakli XVIII asrda shakllangan. Dastlabki yozma konstitutsiyalar ya'ni qonunlar qabul qilinguniga qadar, davlatlar odatda og'zaki an'analarga, qirol yoki qirolichaning farmonlariga asoslangan boshqaruv shakllaridan foydalanishgan. Shu tariqa qonunchilikning dastlabki yozma shakllari paydo bo'la boshlagan. Masalan, qadimgi Mesopotamiyada eramizdan avvalgi XVIII asrda Hammurappi qonunlari - qadimiy qadimiy yozuvlardan biri bo'lib, qonun va tartibni

huquqiy asosda belgilashda urinish edi deya olamiz. Qadimgi Yunoniston (eramizdan avvalgi VI – IV asrlar) Afinada demokratik boshqaruvning paydo bo'lishi konstitutsiya g'oyasining ilk shakllaridan biri sifatida qaraladi. Salon va Kleisten kabi siyosiy arboblarning asosiy qonunlar tizimini shakllantirgan. Qadimgi Rim (eramizdan avvalgi V asr) Rimning "12ta taxta qonunlari" fuqarolar huquqlarini tartibga soluvchi yozma hujjat sifatida xizmat qilgan. O'rta asrlarda Magna Carta (1215) Angliyada qabul qilingan hujjat qirov vakolatlarini cheklash va zodagonlarning huquqlarini himoya qilishni nazarda tutgan. 1648-yilda Vestfaliya tinchlik bitimi – xalqaro munosabatlar va davlatlar suverenitetini belgilovchi tamoyillarni huquqiy asosga qo'ydi. Zamonaviy davrlarga kelib esa AQSH konstitutsiyasi (1787-yilda) yaratildi. Bu dunyoning birinchi yozma milliy konstitutsiyasi bo'lib, demokratik boshqaruv va davlat tizimini belgilaydi. Fransiya konstitutsiyasi (1791) Fransiya inqilobidan keyin qabul qilinib, inson huquqlari va davlat boshqaruvini huquqiy asosda belgilashga asoslanadi. Dunyo bo'ylab yozma konstitutsiyalar tarqalishi XIX asr davomida ko'plab mamlakatlar, masalan, Meksika (1824). Belgiya (1831) va boshqa davlatlar o'z konstitutsiyalarini qabul qildilar. XX asrda konstitutsiyalar deyarli har bir davlatda qabul qilindi, shu jumladan mustaqillikka erishgan yangi davlatlarda, shuningdek yurtimizda ham 1992-yilga kelib o'z fuqarolarining huquq va erkinliklarini, davlat suverenitetini, davlat organlarining vazifalarini, demokratiyani kafolatlagan davlatimiz qonunchilik tizimining poydevori bo'lmish asosiy qonunimiz ya'ni konstitutsiyamiz qabul qilindi. Bu orqali mamlakatimiz ko'plab davlatlar va xalqaro tashkilotlar bilan siyosiy, iqtisodiy, harbiy, madaniy aloqalar o'rnatishga muvassar bo'ldi. Ko'plab davlatlar mustaqilligimizni, suverenitetimizni tan olib, hamkorlik munosabatlarini bildirishdi. Natijada fuqarolarga ayniqsa yoshlarimizga chet elga chiqish, fikr almashish imkoniyati tug'ildi. Davlatimiz esa o'z fuqarolarini o'ziga davlatlarda ham himoya qilishni, huquqlari ta'minlanishini asosiy qonunimiz bo'lmish konstitutsiyada mustahkamladi. Davlatimizda har bir organ fuqarolar farovonligini, huquq va erkinliklarini ta'minlashga xizmat qiladi [1.3-bet]. Chunki prezidentimiz ham "Xalq davlat organlariga emas, davlat organlari xalqimizga xizmat qilishi kerak" deya ta'kidlagan va konstitutsiyada mustahkamlangan. Konstitutsiya va qonunlarsiz jamiyatda tartib bo'lmaydi. Aholisi tarqoq jamiyat tanazzuli aniqligi tarixdan ayon. Qadimgi olim, faylasuflar ham konstitutsiya va qonunlar haqida fikrlar bildirib o'tgan. Masalan, Yunon faylasufi Aristotel "Qonun hokimiyatni qo'lda ushlab tutish ustundir", Ali ibn Abu Tolib esa "Adolat oxirtda najot - dunyoda saodat boshi"- deya ta'kidlagan. Shundan ma'lumki, davlat qonunsiz tanazzulga yuz tutadi qonun esa intizomni ta'minlaydi, mustahkamlaydi.

Xulosa sifatida ifoda etsak, konstitutsiyamiz adolatli va xalq manfaatlarini ta'minlaydi. Ushbu konstitutsiyaning birorta qoidasi O'zbekiston Respublikasi huquq va manfaatlariga, ushbu konstitutsiyaning

birinchi bo'limida nazarda tutilgan prinsip va normalarga zarar yetkazadigan tarzda talqin etilishi mumkin emasligi konstitutsiyamizda belgilab qo'yilgan, ya'ni konstitutsiyamizni o'zgartirishga, qo'shimchalar o'zimizdan, shuningdek, o'zimiz saylagan vakillardan tashqari hech kim haqli emasligini anglatadi. Shuningdek, konstitutsiyamizga rioya qilish har bir fuqaroning burchidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Rasmiy nashr. – Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti, 2023. – 80 bet.
2. Yangi tahrirdagi O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. O'quv qo'llanma. Mualliflar jamoasi. – Toshkent: Yuridik adabiyotlar publish, 2024-y. – 216 bet.
3. "Harakatlar Strategiyasi 2017-2021" O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-4947-son Farmoni Lex.uz. 2017.
4. "Yangi O'zbekiston strategiyasi 2022-2026" O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-60-son Farmoni Lex.uz. 2022.
5. <https://constitution.uz>
6. https://www.conferences.uz/plugins/themes/bootstrap3/pdf/conf_40_2022/10.Pedagogika_yonalishi_1_qism.pdf

INNOVATIVE
WORLD